

P. Buzogány Árpád

Ló ajándékba

Kati Mihálynak már az apját is így hívták, ez a név a nagyanyjáról ragadt rá, hogy kései utódoknak is hirdesse leszármazásukat. A sok egyforma nevű család közül könnyű őket megkülönböztetni. Az öregapja kis karimájú kalapot és hegyes bajuszt viselt, neki azonban nyárban jobban tetszik a szalmakalap, a bajusz hosszából pedig csak akkor nyes ki, ha igazításkor valamelyik oldalon belevág.

Úgy ül a hársfa alatt, a kerítés tövében egy kövön, mintha a világ sorsára kellene ügyelnie. Pedig csak az autóbuszra vár, hogy a közszékhelyen a marhacédulát kiváltsa és a házadót befizesse. A delet rég elkongatták, akkor indult otthonról, mert reggeliben szénát hordott be az asszonnyal, nehogy az eső megcsapja, ha megváltozna az idő.

Szürke szvettere a térdére terítve, fekete nadrágja száráról lepallja a port. Lábujjait mozgatja a fényes cipőben, mert még új, szorítja itt-ott. A tavasszal vette az asszony.

Előhúzza a zsebórát és felpattintja a fedelét. A nagyobbik fiától kapta, akkor vette neki, amikor először külföldön dolgozott az ácsokkal. Hány éve is már? Lehet vagy tizenöt, még több is.

Neki már nem való a tetőkön mászkálni, pedig a pénz jól jönne. Ha lenne most valamennyi, nem kellene a tinót eladni, meghagyná a három tehén mellé. De a pénz kell, szinte naponta, ezt kell venni, azt kell venni, ha valamelyik unoka hazajön nyáron, annak az asszony folyton hoz valami nyalánkságot az üzletből. Úgy magához édesgette mindeniket! Mint kotlóstyúkot a csirkéi, követik még a veteményesbe is. Mama így, mama úgy, mama ugye így lesz...

Rönkös kocsi kavarja fel a port a kanyarban, Mihály csak éppen odanéz. Nagy szusszanással áll meg az az autó, valaki odakiált:

— Jön-e vagy marad?

A Bogos unokája, úgy nézi. Feláll, a sofőr int, kerüljön a másik oldalra, belülről nyitja is az ajtót.

— Nehéz ide felmászni — szuszog Mihály köszönés helyett.

— Láttam, hogy maga az, s nem hazafelé tart — szól oda a fiatalember.

Ez a Bogos katonakollégája volt, aztán sokáig semmit sem tudott róla. Valahol messze, építőtelepeken dolgozott, és két éve csak úgy beállított hozzájuk a családjával. Azt mondta, nemrég költöztek haza az apja házába. Itt laknak a negyedik faluban. Megismerte, de hogy megváltozott! Most neki is bajusza van s fekete kalapja, pedig régebb még télen is hajadonfőn szeretett járni, hogy a haját fújja a szél, mint a lovaknak, ezt ő mondta, mert ugye katonának sosem lehet hosszú haja. Azóta ismeri az unokáját, az erdőkitermelésnél dolgozik, éppen

olyan szótlan, mint a nagyapja. S szőke a haja, mint annak volt, de hát rég megsürkült.

— Osztán... ma még jössz-e vissza?

— Ki tudja... — mondja a fiatalember, s oda se néz. Persze, mert sofőrembernek mindig első az utat nézni. — Abból a mérnökök dirigálnak.

Nem baj, legyint Mihály, hátha a négyórás buszig végez mindennel. A hivatalban sincsenek ott délután. Az irodisták is a busszal járnak, már amelyik errefelé lakik.

— S ki rakja le ezt a sok fát? — kérdez ismét, már a falun kívül.

— Vannak ott gépek, hamar megy — mosolyog a fiatalember. Talán Tibi vagy Vili, nem tudja már biztosra, azért is nem szólítja nevén.

— S tatád? Bírja-e jól magát?

Mielőtt választ kapna, még hozzáteszi:

— Van egy esztendeje, hogy nem láttam.

— Ammár igen. Húsvét után temettük.

— Mi az ánti? — egyenesedik ki Mihály. — Mit mondasz, te?!

— Hát... így van. Megműtötték, aztán még egy hétig, meddig húzta.

— S mi volt a baja?

— Én a mai napig se tudom. Egyik doktor rákot mondott, a másik szívbajt.

— De hát annak semmi baja nem volt!

— Mert nem mutatta. Rég, hogy szedte a gyógyszert. Aztán a vége felé kihagyta... Lehet, ez is volt az oka.

— Az orvosság? Baj van, amikor az kell a lelket tartsa az emberben.

Már a második falu végén jártak. Egy asszony integetett, mellette két kisgyerek, a fiatalember félrehúzott.

— Azt a fényes kart húzza jól hátra... mert nem érek el addig — szólott Mihálynak a fiatalember.

Az asszonyka feltette először a két gyermeket, aztán ő is felmászott a vezetőfülkébe.

— Ülj ide, né, a bácsinak az ölébe — kacsintott Mihály a nagyobbikra, de az odabújt az anyjához.

— Még egyszer csapja be az ajtót, legyen szíves — rendelkezett a fiatalember, aztán látva, hogy mindkét gyerek az anyja ölébe szeretne ülni, még megkérdezte:

— Indulhatunk?

A nő egészen hátrahúzódott a vastag, puha ülésen, és két térdje közé ültette a gyermekeket, közben bólogatott a sofőrnek.

Mihály hallgatott. A nő ahogy felült, a gyér beszélgetés is félbeszakadt. Nem is tudta, mit mondhatna a Bogos unokájának... Részvétet sem kívánt, jutott eszébe. Hát hogy nem hallotta? Lehet, az újságban benne volt a gyászjelentés, de nekik egy idő óta az sem jár, a szeme is gyenge az apró betűkhöz, az asszony pedig nem szereti hangosan felolvasni, mindegyre azt mondja, többet ér, ha a rádiót hallgatják. Igen, akinek van ideje jó időben rádiót hallgatni, ő csak enni s aludni jár be a házba.

Már a községregypontban jártak, Mihály szólt, hogy a tanácsnál leszállna. Barackot nyomott a két fiúcska fejére, s gyűrött pénzt dugott oda a fiatalembernek.

— Tegye el — markolta össze Mihály ujjait a fiatalember a pénzzel együtt és eltolta magától.

— Ha úgy jársz erre, tudod, hol lakunk — szólt vissza Mihály már a földről —, ott, ahol a ház előtt van az a három kicsi hársfa.

A teherautó nagy port vert fel, amint elindult, Mihály behunyta még a szemét is egy darabig.

— Jó nagy taxija van magának — hunyorgott a titkárnök, amint Mihály beköszönt a hűvös irodába, levett kalappal.

— A nekem nem kellene, még a csűrbe se férne be — vette a lapot.

— No mi járatban?

— Adó. Házadó — vájkált pénz után a belső zsebében.

— Akkor a túlsó irodában, Marikánál — csicssergett a fiatalasszony. — Ott egy helyt mindent el lehet intézni.

— No az éppen jó hely, ha mindent el lehet intézni — fordult is ki az ajtón, de még hallotta a nő nevetését.

A fizetéssel hamar megvolt, mehetett az állatorvosi rendelőbe. A doktor nem volt ott, csak a segédje, egy nyápicnak tűnő, de kedves fiatalember.

— Tudja, hogy én nem írhatom alá a papírt — nézett fel, miközben a formanyomtatványt kereste egy fiókban.

Mihályban meghűlt a vér. Hát ezért jött ide? Hogy még egyszer járjon majd? Az adóért külön el sem mozdult volna, fizetni ráér, mindenki azt tartja.

— Úgyhogy nézzen ki az ablakon, amíg én átviszem a másik irodába aláírni — kacsintott a fiatalember, és hozzálátott kitölteni a papírt, egymás után kérdezve az adatokat.

Olyan írása van, mint egy kisasszonynak, mehetne tanítónak is akár — figyelt Mihály. Tetszett neki a fiatalember ügyködése, s főleg a tréfa, most, hogy a nagy kő leesett a szívéről, mert lesz papír.

A dolog nem ment olyan simán, mert amikor azt hitte, készen vannak, még be kellett írni valamit egy nagy könyvbe, egy füzetben pedig aláírni. A fiatalember az ujjá hegyével mutatta a vékony sort, ahová alá kellett írni. Aztán a kezébe nyomta a cédulát.

— Ennyi? — nézett fel Mihály gyanakvóan.

— Ennyi. Semmi több — nyugtatta meg a fiatalember.

— Akkor most vegye a kulcsot, zárja be az irodát és jöjjön velem oda, ne — mutatott át az utca túlsó oldalára, a régi kocsmá teraszára.

A fiatalember meglepődött az erélyes hangtól, Mihály is észrevette, hogy talán túllőtt a célon, mert hozzátette:

— Ha pedig a doktor úr egy sörért megszidná, kimagyarázom én a borjat a tehenből, ne féljen!

Nagyot kacagott, és vele a fiatalember is. Ment is vele a kocsmá felé.

A nyomott füstszagú teremben vendég nem volt, egy fiatal lány állt fel a sarkból jöttükre, és kérdezte rögtön:

— Mit adhatok?

— Mit fogyaszt? — kérdezte illedelmesen Mihály.

— Egy sört. Egy jó hideg sört.

A lány többfélét felsorolt, mire a fiatalember döntött:

— Abból a zöld címkésből.

Na, ez se nagy sörös — állapította meg Mihály.

— Egy csapoltat — mondta ki, hogy rá került a sor. Amíg a lány csapolt, pénzt vett elő, aztán, kezében a tele korsóval, hóna alatt a szvetterrel fizetett. Kimentek a teraszra, ahol több asztalnál is ültek a jó árnyékban.

— Egészséget! — emelte meg a korsót Mihály és jót húzott belőle, majd keze fejével végigtörölte a bajuszát.

A fiatalember aprót kortyolt.

— Jó hideg — mosolygott.

Döcögösen kezdődött a beszélgetés, Mihály elkérdezte, hová való, mivel foglalkoznak a szülei, aztán, hogy kiket ismer az ő falujából meg ehhez hasonló ártatlan dolgokat.

Amikor újból meghúzta a sört, valaki egy szekér tetejéről odakiáltott:

— Minden jót, Mihály!

Önkéntelenül is arra fordította a fejét, a sört szinte kilocsolta, a hosszúnak induló korty cigányútra ment. Letette a korsót és köhécsegni kezdett, visszaszólni sem tudott emiatt annak, aki odakiáltott. Aztán nagy lélegzettel, teljes tüdővel köhögött. A fiatalember nézte egy darabig:

— No... Na mi lett?

Kettőt hatalmasat csapott Mihály hátára. El is múlt a köhögés hamarosan.

— Hát ha én tudom, hogy ilyen keze van, le sem ülök ide, egy asztalhoz — nézett körbe Mihály.

— Bocsánat... láttam, hogy segíteni kell... — restelkedett a fiatalember.

— Ha még egyet ilyent húz rám, beesek az asztal alá — húzódott össze a Mihály szeme huncutul.

Rágyújtott.

— A feleségem rokona — intett az elhaladt szekér után. — Sógorság, no. Illett volna meghívni egy sörre...

A fiatalember tétován bólintott.

— S ugyanbiza hol erősítette meg így a kezét?

Mielőtt válaszolt volna, a vékony fiatalember önkéntelenül is végignézett a karjain.

— Sportoltam.

Mihály bekortyolta a maradék sört és felállt.

— Most én következem — pattant fel a fiatalember is, és bár jócskán volt még az üvegében, magának is hozott még egy sört.

Itták a jó hideg sört, Mihály elégedetten nézegetett körbe.

— Ej, ha otthon is volna egy ilyen csap... ott kint az oldalban, ahol szénázunk...

A fiatalember élesen felkacagott.

Teherautó burrogott el mellettük, lefékezett és dudálni kezdett. Mihály felugrott.

— Menni kell!

Állva húzott a korszóból, aztán kezét nyújtotta.

— No Isten áldja!

A fiatalember értetlenül nézett fel.

— Megjött a taxi — intett fejével a teherautó felé Mihály, és indult is.

A Bogos unokája mellett még két munkaruhás férfi ült a fülkében, helyet szorítottak Mihálynak.

— Te aztán hamar megjártad — szusszant nagyot, amint elindult a teherautó.

— Igyekezünk, mert este lesz, mire visszaérünk — mondta egykedvűen a fiatalember, és egészen lehúzta az ablakot.

A nap már a hegy tetején ült, hosszú árnyékfoltok folytak le a völgybe. Egyik kanyarban nyúl ugrott át az úttesten.

— Kicsin múltott — jegyezte meg a Mihály mellett ülő férfi.

— Nincs leltárba adva senkinek, lehetett volna betenni a tarisznyába — nézett a sofőrre Mihály.

— Az igaz — komolykodott a fiatalember —, csak meg ne lássák. Mert az erdészek s a vadőrök erősen kívánós természetűek.

Két falu között, egy mezei útról szénásszekér kanyarodott a főútra, aztán, mielőtt rátérhetett volna, oldalra beborult az árokba.

A fiatalember hosszan dudált, és melléjük érve megállt az autóval. A férfiak leugráltak és a szekérhez szaladtak. Annak két oldalsó kereke még a keskeny fahídon volt, egyik lóval együtt, a másik ló pedig beromlott az árokba. Egy idősebb férfi és suhanc legényecske kászálódott fel a szekér mellől.

— Megütötték-e magukat? — fordult feléjük Mihály.

— Nincs semmi baj — felelt kényszeredetten a gazda. — Csak a lovak...

Az öt férfi a szekér rúdját próbálta magasra emelni, hogy a ló lábra állhasson, de az meg se mozdult. Mihály a gazdára parancsolt:

— Le kell szedni róla a hámot, hamar, hamar!

Nemsokára leoldották a hámot, a ló két hátsó lábát kihúzták nagy nehezen a hasa alól, arra az felugrott és nyerítve megiramodott mellőlük.

— Hála a fennvalónak — rebegette a gazda.

— Ennek semmi baja az ijedtségen kívül — nyugtázta Mihály. Kifogták a másik lovat is.

— No mit lehet itt még csinálni? — állt csípőre tett kézzel a sofőr.

— Hát... a szénát le kell rakni, a szekeret hanem az árokból nem lehet kihúzni — felelt az egyik munkás.

A gazda hálálkodott a segítségért, és elküldte a legénykét a ló után, csalogassa vissza.

— Affene! — dörmögte. — Csípték a legyek, egész nap olyan hisztérikus volt...

— Te! Van-e neked vontatókötélféled? — gyújtott rá Mihály Bogos unokája mellett.

— Vontató? Értem, értem! — kapott észbe a fiatalember. — Laci! Károly! Gyertek!

A megszólított férfiak értettek a szóból. A sofőr hátrább tolatott, megfordult az úton és odafarolt a szekér mellé. A két munkás azalatt a vontatókötelet a szekéren lévő láncsal rákötötte a szekér elejére.

— Kész! Indulj! — vezényeltek.

A teherautó sofőrje mielőtt elindította volna az autót, elkiáltott magát:

— Álljon mindenki jól félre!

Nekilendült a teherautó, nagyot rántott a szekéren, aztán megállt. A sofőr leszállt.

— Ide a villákat! A szekérnek a hátsó felét tartsák, hogy ne forduljon be az árokba!

A férfiak villával, karókkal támasztották a szekér szénát, és amikor a motor burrogni kezdett, nekifeszültek. Lassan kiemelkedett a szekér az árokból. A sofőr ismét leugrott az autóból, hogy megnézze, hol áll a szekér két hátsó kereke, aztán kihúzatta az úttestre.

— Kész! Jó, jó! — kiabált a két munkás, arra a motor leállt.

Leoldották a vontatókötelet, visszapakolták a helyére, a vezetőfülke ülése alá.

— No még annyi kellene, hogy taszítsuk előre, az út szélére, ha már ennyien vagyunk — állt a szekérrúd mellé Mihály.

— Még a rúdnak sincs semmi baja — állapította meg a gazda. Mihály és a gazda előlről húzta, a többi hátulról taszította a szekeret.

— Lehet befogni a lovakat — kacagott a Bogos unokája, aztán intett a gazdának, és visszaültek a teherautóra. A gazda mire szólni tudott volna, már indultak is tovább.

— No az Isten vezérelt téged éppen most ide — mondta halkan Mihály.

— S a főmérnök, mert hanem nem jöttünk volna — kacagtak a munkások.

— Azért rangban nem egyformák, hé — kacagta el magát Mihály is.

Eleven beszélgetés kezdődött arról, hogy miként borulhatott fel a szekér, és milyen hamar kihúzták az árokból. Tibi, mert annak szólították társai, fitymálva jegyezte meg: jobban is odafigyelhetek volna, főleg, ha nem a szekér tetején ülnek.

— Te tiszta jól értesz a szekérhez s a lóhoz is — csapott le a témára az egyik munkás. — Nem maradsz kenyér nélkül, ha letesznek az autóról, akkor se.

— Mit gondolsz, ma látok először életemben szekeret s lovat?! — vágott vissza Tibi. — Nagypám vénségére lovas gazda lett.

— S hát patkolni tudsz-e? — ugratta a másik kollégája.

— No, azt még nem próbáltam — kacagtak mindannyian.

— Nagypádnak milyen lova volt? — kérdezte később Mihály.

— Hát... régebb egy piros, a Laci, mert falun minden ló Laci, aztán egy fekete, a Jancsi. Még most is megvan, nagyanyám nem adta el. Csak már nem fiatal.

Mihály régi beszélgetéseket próbált felidézni. Bogos, amikor együtt katonáskodtak, sokat emlegette, hogy ha leszerel, vesz egy lovat, legalább egyet, s akkor övé lesz a világ, mert gyermekkorra óta lóra vágyott, olyanra, amit nyergelni is lehet. Amikor aztán, már idős korukban, újból találkoztak, meg is kérdezte tőle, mi van a lóval. Bogos már nem emlékezett, mire kérdezi, ő emlegette fel régi vágyát: egy fekete lovat, hogy sötét legyen, mint az éjszaka, s hosszú farkat hagy neki, a végén szépen egyenesre vágva. Most valahogy előkíváncozott a történet. El is mondta Tibinek.

Az hallgatott egy darabig, aztán annyit mondott:

— Pedig nagyanyám sokat nyaggatta, ne lovazzon, úgymint alig használja valamire, nem kifizetődő.

— De azt te nem tudod, hogy nagyapád mit mondott még. Hogy ha neki fia lesz, abból lovas gazdát csinál, mert ló nélkül nem ember az ember.

— Hát... akkor nem teljesült a vágya. A két leánya hogy nézett volna ki az ülésdeszkán?

Nevettek ezen is a munkások, de Mihály folytatta:

— Ha nem volt fia, van unokája.

— Azokból is csak én vagyok fiú.

— No éppen azért. Azért tartotta a lovat, hogy majd neked legyen lovad...

— Én még kicsi voltam, mikor az első lovat vette.

— De hát a kicsi ember is szeretheti a lovat, nem csak a nagy!

— Ez igaz — nevetgéltek.

— Igaz is, mindig azt mondta, hogy az én lovam, csak éppen nem vihetem haza. Anyám azt mesélte, mindig bögttem, amikor nagyapáméktól haza kellett menni.

— Nagyapád mindig tudta, mit akar, nem csinált bolondságokat.

Beértek a faluba, Mihály megigazította fején a szalmakalapot.

— Ott a legfelső utcán túl, ott állj meg, ahogy mondtam, ahol a három kicsi hársfa van a ház előtt, balra.

Amikor odaértek, Tibi félrehúzott, s Mihály amint megköszönte, még hozzátette:

— S a lóra legyen gondod!

Leszállt, átkerült a teherautó előtt, és már a kapunál járt, amikor Tibi utána szaladt.

— Várjon egy kicsit...

Odaért melléje, és zavartan kérdezte:

— S a lóval... azzal mit csináljak?

— Hogy mit? Tartsad. Mert a motor vasból van, de a lónak lelke van, mint az embernek. Lelke, értetted-e.